

نگاه

بادگیر چیتی سیرجان صدای دریا در دل کویر

در میان بادگیرهای نام‌آشنای ایران، «بادگیر چیتی سیرجان» با شکلی متفاوت و چشمگیر، همچون نگینی یگانه جلوه‌گری می‌کند. این بادگیر برای خانه دکتر سیدعلی اصغر رضوی، اولین پزشک سیرجان، ساخته شد؛ اما خیلی زود فراتر از یک سازه کاربردی، به نمادی از خلاقیت و هنر ایرانی بدل گشت. برخلاف بادگیرهای سنتی که معمولاً مکعبی‌اند، این بادگیر با لوله‌های خمیده‌ای طراحی شده که شباهتشان به چیق قدیمی، نام اثر را شکل داده است.

شبکه‌های هندسی این لوله‌ها باد را از جهات مختلف به خانه می‌کشاند و سطح پیرونی آنها با آجرهای شش‌ضلعی کوچک، جلوه‌ای زیبا و هنرمندانه یافته است. پشت این شاهکار معماری، داستانی شنیدنی نهفته است. سیدمحمد شجاعی معمار سیرجانی، در یکی از سفرهای دریایی خود از خنکای دودکش‌های کشتی الهام می‌گیرد و این ایده را برای خنک نگه‌داشتن داروهای پزشک به کار می‌بند. حاصل، سازه‌ای شد که سنت و نوآوری را در هم آمیخت. بادگیر چیتی در سال ۱۳۸۱ با شماره ۶۴۶۷ در فهرست آثار ملی ایران ثبت شد. فاز دوم مرمت چیتی متعلق به دوره اول پهلوی با حمایت گهرزمین انجام می‌شود.

عمارت صدرزاده قصه‌گوی شکوه تاریخ

عمارت صدرزاده، گنجینه‌ای زیبا از دل تاریخ سیرجان است؛ خانه‌ای باشکوه که در میان باغی سرسبز از پسته، قد برافراشته و با معماری چشم‌نواز خود هنوز هم قصه‌های گذشته را در گوش رهگذران زمزمه می‌کند.

این عمارت تاریخی که یادگاری از اواخر قاجار و اوایل پهلوی اول است، در مهرماه ۱۳۸۱ به شماره ۶۱۳۲ در فهرست آثار ملی ایران جای گرفت. ساختمان دوطبقه‌اش با ایوان‌ها و سایبان‌های هوشمندانه طراحی شده تا ساکنانش را از گرمای سوزان کویر در امان نگاه دارد. گوشه‌گوشه این مجموعه، از اصطل و حمام گرفته تا حوض خانه، باغچه، استخر و حتی شیرسختی ورودی، بازتابی از شکوه زندگی گذشته است.

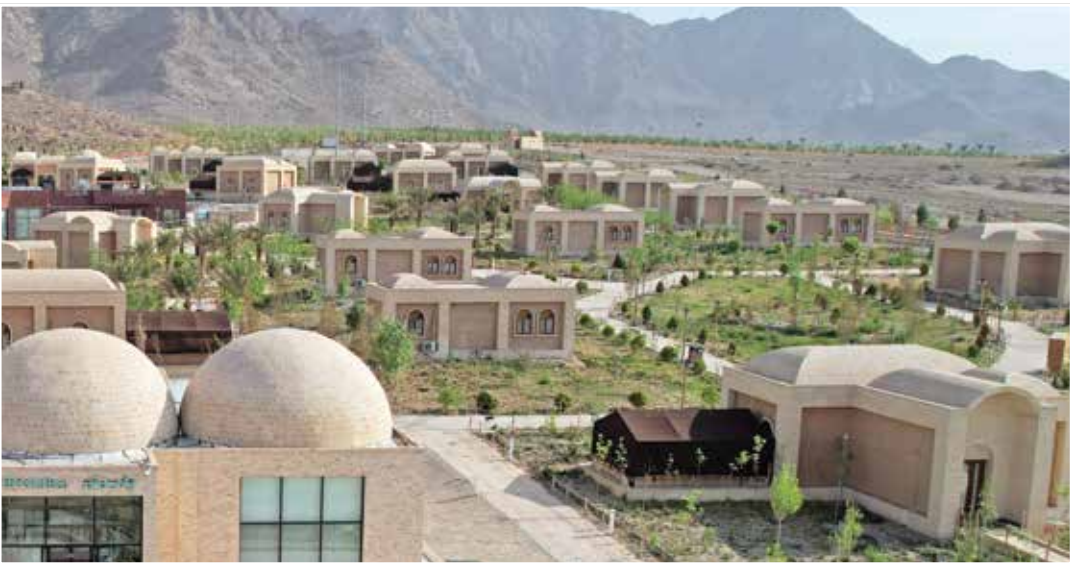
وجود انبار غلات در این عمارت نیز نشانی از رونق و رفاه آن روزگار دارد.

پس از خرید و مرمت این بنا توسط شرکت نظم‌آوران صنعت و معدن گل‌کهر در سال ۱۳۹۶، عمارت صدرزاده جان تازه‌ای گرفت و امروز با نام «عمارت تاریخی، فرهنگی صدر» یا «موزه معاصر» میزبان دوستداران فرهنگ و هنر است. دو اتاق نیز به یاد طاهره صفرازاده و محمدابراهیم باستانی‌پاریزی، مفاخر نامدار سیرجان، نامگذاری شده تا یادشان همچون خود عمارت، جاودانه بماند.

ویژه دهکده گردشگری گهرپارک

شنبه ۸ شهریور ۱۴۰۴ ● شماره ۸۸۲۳

فضای سبز و باطراوت گهرپارک

مدیه‌ای به میهمانان امروز و نسل های آینده است

آینده اینجا سبز است

● گفت و گو

نادر نینوایی / فضای سبز گهرپارک هدیه‌ای به نسل آینده است و اقدامات صورت گرفته فراتر از ایفای مسئولیت محیط زیستی است؛ در این راستا، کاشت بیش از یک میلیون درخت، درختچه و گل و گیاهان دائمی و کشت ده‌ها هکتار مرتع و مزارع ارگانیک انجام شده است. شرکت گهرپارک سیرجان با اقدامات برجسته خود در زمینه کشت و نگهداری گونه‌های گیاهی، به ویژه گونه‌های بومی در معرض خطر، نقش مهمی در حفظ محیط زیست و افزایش سرانه فضای سبز ایفا کرده است. از زمان تأسیس این مجموعه، بیش از یک میلیون درخت، درختچه و گل و گیاه دائمی در آن کاشته شده است. این اقدامات شامل کاشت گونه‌های بومی مانند بادام کوهی، انجیر و سایر گیاهان مرتعی نیز می‌شود؛ به طوری که بیش از ۵ هزار نهال بادام کوهی و ۵ هزار نهال انجیر در منطقه کشت شده است. علاوه بر این، گهرپارک با ایجاد بیش از ۱۰ هکتار مزارع ارگانیک، گیاهان زراعی و یونجه را برای تأمین غذای پرندگان بومی و وحشی کشت کرده است. این اقدامات نه تنها به حفظ اکوسیستم منطقه کمک کرده، بلکه در کنترل ریزگردها و بهبود کیفیت هوا نیز تأثیر بسزایی داشته و سرانه فضای سبز منطقه را دو و نیم متر افزایش داده است. به منظور بررسی دقیق‌تر این اقدامات و تأثیرات آن بر محیط زیست، گفت‌وگویی با آقای دکتر علی مشکی، مشاور و مدیر اجرایی فضای سبز این شرکت انجام شد که در این مصاحبه، جزئیات کاشت گونه‌های بومی و تأثیرات مثبت این فعالیت‌ها بر اکوسیستم منطقه بررسی خواهد شد.
مشروح این گفت‌وگو در پی می‌آید.

این گیاهان بومی را نیز در نظر داشته و جمعیت آنها را افزایش دهیم. به عنوان مثال، بیش از ۵ هزار بادام کوهی در کوه‌های مشرف به گهرپارک کشت شده است.

افزون بر این، بنه (نوعی پسته کوهی) و انجیر بومی که از قدیم در منطقه وجود داشته را نیز تکثیر و بیش از ۵ هزار نهال آنها را در کوه‌های اطراف کاشته‌ایم. علاوه بر آن بذرهاى تمامی گونه‌های گیاهی موجود را جمع‌آوری و در حال تکثیر آنها هستیم و تلاش داریم تا بقای این گیاهان را حفظ کرده و میزان تراکم آنها را به سطح مطلوب نزدیک کنیم. این موارد از جمله اقدامات محیط زیستی است که در مجموعه گهرپارک تا به امروز انجام شده و ادامه خواهد داشت.

آباد رزمینه کشت گیاهان با سازمان

دریاچه مصنوعی گهرپارک با هدف پشتیبانی از منطقه صنعتی ایجاد شد

به جای حفر چاه از آب خلیج فارس بهره بردیم

کند تا خط تولیدها و مجموعه صنعتی به دلیل قطعی آب با مشکل در انتقال، متوقف نشوند.» مدیر تشریفات گهرپارک با اشاره به تغییر کاربری این مخزن به یک دریاچه مصنوعی افزود: «هدف اولیه احداث یک مخزن آب بود که از بستر گهرپارک برای آن استفاده شود. اما در ادامه، تیم طراحی پیشنهاد داد که در صورت عایق سازی کف مخزن و مدیریت ورود و خروج آب به گونه‌ای که جریان دائمی حفظ شود- به طوری که حداقل هر روز یا هر دو روز یک بار آبگیری انجام شود و دریاچه‌های انتقال آب باز و بسته شوند- مزایای دیگری نیز حاصل می‌شود.» وی مهم‌ترین مزایای این طرح را چنین برشمرد: «با این کار، هم میزان تبخیر آب کاهش می‌یابد و هم تجهیزات انتقال آب بهتر نگهداری می‌شوند. بخشی از آب به سمت مجتمع گل‌کهر به صورت ثقلی حرکت می‌کند و بخشی دیگر نیاز به پمپاژ توسط پمپ استیشن دارد. این تجهیزات در صورتی که مورد استفاده فعال قرار نگیرند، به سرعت فرسوده می‌شوند. همان‌طور که مثال زدم، تجهیزاتی که در تماس با آب هستند باید فعال باشند؛ در غیر این صورت میزان پوسیدگی و هزینه‌های تعمیر و نگهداری آنها به شدت افزایش می‌یابد.» اسدالهی تأکید کرد: «بنابر این، این طرح علاوه بر تضمین امنیت آبی منطقه صنعتی، با جلوگیری از هدررفت آب و کاهش هزینه‌های نگهداری، در بلندمدت به صرفه‌جویی قابل توجهی نیز منجر خواهد شد.»

حاشیه‌ساز شده است، تصور می‌کنید که کشت‌های انجام‌شده از سوی مجموعه گل‌گهرودر گهرپارک می‌تواند تأثیری بر کنترل نسبی حجم ریزگردها در منطقه داشته‌باشد؟

بله، اقدامات انجام‌شده بسیار اثرگذار بوده و کشت این حجم گیاه در مساحتی بیش از ۵۰۰ هکتار کار بسیار مؤثر و کم نظیری بوده است. همچنین گیاهان کوهی و مرتعی که در این مدت کاشته‌ایم، تأثیر زیادی در کنترل ریزگردها دارند.

برآورد‌ها نشان دهنده این است که حدود ۴۱ هزار نفر به عنوان کارکنان مجموعه گل‌گهردر منطقه حضور دارند. تأمین سلامت و پرکردن اوقات فراغت این افراد فرصتی برای حضور بیشتر در طبیعت مهم است. فکرمی‌کنید اقداماتی که برای کاشت درخت و گیاه انجام‌شده است، می‌تواند به بهبود شرایط محیط زیست مردمان منطقه منجر شود؟

مجموعه گهرپارک از جنبه‌های مختلف، تأثیرات مثبت قابل توجهی بر محیط زیست و جامعه محلی داشته است. از منظر اجتماعی، این مجموعه با ایجاد فضایی سبز و دل‌انگیز، محیطی مناسب برای تفریح و گردشگری خانواده‌ها فراهم کرده است. کارکنان منطقه گل‌گهر و تمامی ساکنین سیرجان می‌توانند همراه با خانواده‌های خود به گهرپارک مراجعه کرده و از طبیعت بکر و زیبای آن بهره‌مند شوند. این فضا نه تنها فرصتی برای گذران اوقات فراغت فراهم می‌کند، بلکه تأثیر مثبتی بر روحیه و سلامت روانی کارکنان منطقه و عموم مردم دارد.

از منظر محیط زیستی، اقدامات انجام‌شده در گهرپارک فراتر از انتظارات بوده و با کاشت تعداد قابل توجهی درخت، چندین برابر تعداد پرسنل مجموعه گل‌گهر و مردم عزیز سیرجان، نقش مهمی در بهبود کیفیت هوا، افزایش طوبوت منطقه و کاهش انتشار ریزگردها ایفا کرده است. این درختان به عنوان سرمایه‌ای سبز، به پایداری اکوسیستم منطقه کمک کرده و به حفظ تعادل زیست محیطی یاری می‌رسانند.

این اقدامات نشان دهنده تعهد مجموعه گل‌گهر به ایجاد فضایی همسو با نیازهای اجتماعی و محیط زیستی است که هم برای طبیعت و هم برای جامعه محلی منفعت‌های بلندمدتی به همراه دارد.

فعالان محیط زیست همراه معتقدند تو که یاد داری که اقدامات شرکت‌های بزرگ در حوزه محیط زیست نباید نمایشی باشد بلکه باید معطوف به ارتقای طبیعت منطقه باشد. شما به عنوان متخصص فکرمی‌کنید شرکت گل‌گهر تا چه میزان در این خصوص مؤثر عمل کرده‌است؟

شرکت معدنی و صنعتی گل‌کهر در راستای تعهد به حفظ محیط زیست نه تنها اقدامات قابل توجهی را به انجام رسانده که در کشور بی‌نظیر بوده و جنبه نمایشی نداشته، بلکه برخی اقدامات مهم دیگر آن دور از انتظار عمومی هست. از جمله این اقدامات، کاشت یونجه

احتمال جلبک‌زدگی افزایش می‌یابد؛ زیرا آب بدون جریان و تغییر، زمینه را برای رشد جلبک فراهم می‌کند.» اسدالهی با اشاره به موفقیت مجموعه در مدیریت این چالش‌ها تأکید کرد: «با افتخار می‌گویم که به دلیل وجود سیستم جریان دائمی آب، طی چهار سال گذشته، آب دریاچه هیچ‌گاه دچار جلبک‌زدگی نشده است.» خبرنگار با اشاره به مشاهدات خود گفت: «البته کمی جلبک زیر پل به وجود آمده بود.» احسان اسدالهی، مدیر تشریفات مجموعه گهرپارک، در پاسخ توضیح داد: «میزان تراکم و رشد جلبک بر این دریاچه بسیار ناچیز است. نهایتاً دو تا سه درصد مشاهده می‌شود که آن هم در بخش‌های بسیار محدود متمرکز شده و عمدتاً به دلیل رفت و آمد پرندگان است، نه عوامل دیگر.» وی با اشاره به موقعیت دریاچه افزود: «گل‌بهنه آبی، به جز قسمت زیر پل، کاملاً در معرض نور خورشید قرار دارد. با این حال، پس از گذشت چهار سال از تأسیس، این دریاچه کمترین میزان تراکم جلبک را داراست.» مدیر تشریفات گهرپارک با مقایسه این پروژه با دریاچه‌های مصنوعی مشابه در کشور تصریح کرد: «اگر دریاچه‌های مصنوعی مشابه در کشور را در بازه زمانی چهار سالگی با گهرپارک مقایسه کنید، مشاهده خواهید کرد که این دریاچه با اختلاف معناداری، کمترین میزان جلبک را دارد. این امر نشان می‌دهد که تیم تحقیقاتی گهرپارک با دقت و برنامه‌ریزی دقیق، مدیریت کنترل جلبک را به بهترین شکل انجام داده است.»

طرح‌های

و گیاهان علوفه‌ای در مناطق صعب‌العبور کوهستانی برای تغذیه پرندگان وحشی، به‌ویژه کبک‌های بومی منطقه است. این مزارع که از دید عموم پنهان هستند با تلاش و زحمت بسیار ایجاد شده‌اند و هرگز قرار بر گزارش و اطلاع‌رسانی نبوده و چون سؤال فرمودید، به عنوان مثال این یک مورد را عنوان کردم.

این ابتکار به دستور مدیرعامل محترم شرکت گل‌کهر، جناب آقای دکتر عتیقی اجرایی شده و هدف از آن، حمایت واقعی و غیرنمایشی از اکوسیستم منطقه و هدیه‌ای به نسل‌های آینده بوده است. علاوه بر این، اقداماتی نظیر کاشت گسترده انجیر دیم که در پاسخ به نگرانی‌های مطرح‌شده درباره انقراض انجیرستان‌های دیم استهبان انجام شده نیز در گهرپارک آغاز شده و در حال پیگیری است. این مجموعه به دلیل هم‌جواری با مناطق مرتبط، نقش مؤثری در حفظ و احیای این گونه‌های گیاهی ایفا می‌کند. بسیاری از اقدامات محیط‌زیستی انجام‌شده توسط شرکت گل‌کهر، از جمله فعالیت‌های گهرپارک، تاکنون به‌صورت عمومی گزارش نشده‌اند. این اقدامات که بدون هرگونه رویکرد نمایشی انجام شده‌اند، نشان‌دهنده تعهد عمیق این مجموعه به حفاظت از محیط زیست است. به باور مسئولین گهرپارک، بازدید مستقیم از این مجموعه می‌تواند گواهی بر عمق و اصالت این فعالیت‌ها باشد.

شایان ذکر است که ایجاد مجموعه‌ای با عظمت گهرپارک و انعام چنین اقدامات گسترده محیط زیستی، فراتر از رسالت اصلی شرکت گل‌گهر به عنوان یک مجموعه معدنی بوده است. با این حال، این شرکت توانسته است اقداماتی را به انجام برساند که حتی از سوی نهادهای متولی مانند وزارت جهاد کشاورزی، سازمان محیط زیست و اداره منابع طبیعی در این سطح اقدامی صورت نگرفته است. این تلاش‌ها، گهرپارک را به یکی از برجسته‌ترین نمونه‌های اقدامات محیط زیستی در میان مجموعه‌های معدنی کشور تبدیل کرده است.

برای آبرسانی به درختان و گیاهان کشت شده و در صورت لزوم دفع آفات و مخاطرات موجود آیا اقدامات لازم از سوی مجموعه گهرپارک پیش‌بینی شده است؟

آبیاری مجموعه اصولی و به صورت تحت فشار و با حداکثر بهره‌وری انجام شده است. مبارزه با آفات و مواردی از این دست به‌صورت بیولوژیکی است و هیچ‌گونه مصرف سموم نداریم؛ در گهرپارک باغ پرندگان آزاد داریم. درواغ آنچه اتفاق می‌افتد، طبیعی است و در چرخه طبیعی خود پیش می‌رود. در پایان خاطرنشان می‌شود فضای سبز گهرپارک به عنوان یک باغ گیاهشناسی با تنوع گیاهی بسیار بالا و کم نظیر در کشور هدیه‌ای به علاقه‌مندان و پژوهشگران و همچنین نسل آینده بوده و می‌تواند برای جامعه علمی کشور راهگشا باشد.

تمام اطلاعات علمی و نتایج تحقیقات مربوطه را نیز در قالب کتاب «فضای سبز و فلور گیاهی گهرپارک» اساده کرده‌ایم که به زودی منتشر می‌شود و به عنوان یک منبع علمی در اختیار پژوهشگران و علاقه‌مندان قرار می‌گیرد.

توسعه‌ای دریاچه مصنوعی احسان اسدالهی، مدیر تشریفات مجموعه گهرپارک، در توضیح امکانات گردشگری دریاچه مصنوعی گفت: «غیر از کاربرد صنعتی آب، تمرکز ما بر گردشگری و ساختمان‌گردی جزیره مرکزی است که فراتر از یک رستوران عمل خواهد کرد.» او افزود: «برای رفاه گردشگران، آلاچیق‌هایی در اطراف دریاچه ساخته شده و یک رستوران ایرانی، گذر غذایی و کافی‌شاپ روی پل منظره فعال هستند.» به گفته وی، اسکله متحرک دریاچه همه‌روزه میزبان قایق‌های پدالی، پدل‌برد و شاتل است و به زودی سایت آموزشی غواصی نیز افتتاح می‌شود. اسدالهی درباره طرح‌های توسعه اظهار داشت: «ایجاد ساحل شنی در کنار دریاچه در برنامه است. چون آب از خلیج فارس تأمین می‌شود، امکان طراحی ساحل ماسه‌ای در ابعاد محدود فراهم است. همچنین در ضلع شمالی، مسیر دوچرخه‌سواری و پیاده‌روی پیش‌بینی شده است.» وی با اشاره به ویژگی‌های فنی گفت: «کف دریاچه با عایق پیشرفته پوشیده شده و نفوذ آب به زمین به صفر می‌رسد.» او در ادامه از حضور پرندگان مهاجر خبر داد: «در دو پاییز اخیر، دریاچه نزدیک به ۱۴ بار میزبان این پرندگان بود. اما به دلیل حساسیت زیاد، معمولاً بیش از یک یا دو روز در محل نمی‌مانند و با حضور بازدیدکنندگان دور می‌شوند.» مدیر تشریفات گهرپارک در پایان تأکید کرد: «با همکاری کارشناسان منابع طبیعی، نصب دوربین و مطالعات تصویری برای بررسی دقیق‌تر این پرندگان در دستور کار قرار دارد.»

● طراحی درست

و مدیریت جریان دائمی، توانستیم علاوه بر تأمین امنیت آبی، تبخیر آب را کنترل کرده و جلوی جلبک‌زدگی را بگیریم

در بخش قبلی اشاره کردید که اگر آب به مدت ۳۰ روز در یک نقطه باقی بماند، تبخیر می‌شود. وضعیت دریاچه مجموعه در این زمینه چگونه است؟ چه میزان احتمال تبخیر وجود دارد و آیا راهکاری برای کنترل آن اندیشیده شده است؟

احسان اسدالهی، مدیر تشریفات گهرپارک، پاسخ داد: «برای محاسبه دقیق میزان تبخیر، آب باید حداقل ۳۰ روز در شرایط ثابت باقی بماند تا بتوان آن را اندازه‌گیری کرد. اما در عمل، آب دریاچه هر ۲۴، ۴۸ و ۷۲ ساعت یک‌بار ورودی و خروجی دارد که این موضوع نیازمند مطالعه و راکت‌کردن آب است.» وی افزود: «با توجه به برنامه‌ریزی مصارف معدن، ما نیاز داریم تقریباً بین ۱۵ تا ۳۰ روز آب را بدون استفاده نگه داریم. در این مدت، خط انتقال که پمپاژ را انجام می‌دهد متوقف می‌شود و همزمان